

Moderne Hjælpemidler i Kriminalistiken.

Af Dr. med. GEORGE E. SCHRØDER.

I et Foredrag, som Fængselsdirektor Fussing holdt i Dansk Kriminalistforening i December 1923, omtalte han den Tendens, som i stigende Grad i de forskellige Lande viste sig til at drage den psykiatrisk skolede Læge med ind som Medarbejder ved Fængslerne, og som ikke mindst var udviklet i Belgien. Og i et Diskussionsindlæg ved et Foredrag i Kriminalistforeningen i Januar 1924 udtalte han endvidere: adskillige Lande har nu under forskellige Betegnelser indført psykiatriske Kliniker, psykiatriske eller kriminalanthropologiske Laboratorier knyttede til Domstole, til Opdragelsesanstalter og til Fængsler.

Den, der har læst disse løsrevne Udtalelser i deres rette Sammenhæng, vil kunne forstaa, at det gav mig Lyst til at undersøge Forholdene i Bruxelles¹⁾ nærmere — ikke mindst, naar jeg gør den Tilstaaelse, at den Psykiater, som Fussing samtidig lyste efter, der paa 2. eller var det 3. Aar skyldte ham en Bedømmelse af en amerikansk Bog om et beslægtet Emne, Report of the Psychopathic laboratory of the Municipal court of Chicago 1914—1917, netop er Forfatteren af disse Linier.

Jeg rejste derfor til Bruxelles og overværede i en Uges-tid daglig Arbejdet ved det kriminalanthropologiske Laboratorium ved Prison de la Forest (rue de la Jonction).

¹⁾ Jeg vidste, at der dér fandtes et af de ældste Laboratorier. Se ogsaa Geill: Penitenciaire Optegnelser fra en Rejse i Holland og Belgien, Nord. Tidsskr. f. Strafferet 1914, hvor Laboratoriet omtales.

Fængslet ligger i en Udkant af den egentlige By i et forholdsvis nyt Kvarter og er taget i Brug ca. 1911. I dette Fængsel ligger Moderinstitutionen til alle de kriminalanthropologiske Laboratorier, nu ialt 9, som findes ved Belgiens større Fængsler. Det ledes af Dr. *Verwaeck*, som er *directeur du service d'anthropologie pénitentiaire*. Dette vil dog ikke sige, at Laboratoriet er en af Fængselsledelsen uafhængig Myndighed, end mindre overordnet. *Verwaeck* har i et Foredrag karakteriseret sit Standpunkt saaledes: »Man maa især ikke have den Opfattelse, at Lægerne og Anthropologerne ved Hjælp af denne Reform søger at sikre sig en overvejende Stilling i Fængselsledelsen, intet vilde være mere unøjagtigt og uretfærdigt.

Videnskabsmanden forfølger dér kun ét Maal: at være Fører for og Medarbejder med alle dem, som betragter Arbejdet i Straffeanstalterne som et Kald; hans Karakter, hans Uddannelse, hans Studier forbereder ham paa ingen Maade til Ledelsen i et Fængsel, og hans Anseelse vilde intet vinde ved, at han blandede sig i Administrationsspørgsmaal, Disciplin og den materielle Ledelse.«

De teoretiske Overvejelser, som V. baserer sin Arbejdsmetode paa, er selvfølgelig ikke ny, det er dem, der alt længe har været kendt og drøftet paa Kongresser og i Tidsskrifter, og han gør med et lidt selvironisk Smil endda opmærksom paa i et andet Foredrag (Sorbonne, Paris 1922), at de Principer, som vi i vore Dage er stolte af at have opdaget, i Virkeligheden var kendt paa Platons Tid.

»Ingen er ond, fordi man vil være det,« siger Platon. »Man bliver det paa Grund af en legemlig eller sjælelig Disposition eller daarlig Opdragelse, Ulykker som kan hænde enhver. Enhver Forbryder er syg, Hensynet til det almindelige Vel gør, at man undersøger, om han er modtagelig for Helbredelse eller ej.« »Ved at høre denne Aforisme af Platon kunde man med lidt Indbildningskraft tro sig hensat til et eller andet anthropologisk Laboratorium, som havde til Opgave at klassificere Forbrydere.«

Verwaeck gør forøvrigt ogsaa en anden Bemærkning, som jeg nævner en passant, fordi den rummer en psykologisk Iagttagelse, som ikke er uden Interesse:

»Forbindelsen mellem den menneskelige Formlære og Kriminaliteten var (og paa et tidligere Tidspunkt) ikke undgaaet Kunstnerne, som er bedre Iagttagere end Læger og Jurister paa Grund af deres Nethindes æstetiske Forfinelse. Malere og Billedhuggere fra enhver Tidsperiode har i deres Arbejder gengivet Størsteparten af de legemlige Degenerationstegn, som Lombroso har knyttet til den »fødte Forbryder«, hver Gang det for dem har drejet sig om at fæstne paa Lærred eller forme i Marmor Bødlers, fordømtes, Dæmoners Fysiologi eller gengive de meddelagtige i de store religiøse og historiske Forbrydelser (Raphaels Judas, Veroneses Bødler ved Christi Korsfæstelse etc.)«

Verwaeck er imidlertid ikke alene en aandfuld Læge, men ogsaa en meget energisk og meget flittig Leder af den Virksomhed, som vist mest er kommet i Stand paa hans Initiativ.

Naar jeg i det følgende skal skildre, hvorledes disse Laboratorier til daglig arbejder, bliver det væsentlig Verwaecks Laboratorium, der omtales, jeg saa ganske vist ogsaa Laboratoriet i Saint-Gilles, men dette frembød intet nyt af Interesse.

Laboratoriet raadede over 3—4 Lokaler, deraf 2 Værelser til Undersøgelser brug indbyrdes forbundet med en Korridor, saaledes at flere Fanger, som Regel en fra Kvindesektionen og en fra Mandsafdelingen, kunde undersøges samtidig, og da den ene af de 2 Læger, der var ansat til Hjælp, tilfældigvis var en Kvinde (Mme. Tyssebaert), faldt det naturligt, at hun som Regel foretog Undersøgelsen af de kvindelige Fanger, men det var intet Princip. Foruden Undersøgelserne fandtes et Værelse, som særlig var indrettet til de specielt anthropologiske Maalinger, og et Bibliotek, som omfattede det meste af den moderne psykiatriske og kriminalologiske Litteratur samt herhenhørende Tidsskrif-

ter. Laboratoriet havde et aarligt Beløb til Indkøb af Litteratur, Maaleinstrumenter, og hvad der ellers var nødvendigt til den videnskabelige Drift.

Undersøgelsen af Fangen foregik saa at sige i 2 Afsnit. Det ene, de anthropologiske Maalinger: Højde, Vægt, de forskellige Maal af Ansigtets Dele, Hænder og Fødder, og Beskrivelse af disses eventuelle Abnormiteter foretoges af en overordnet Fængselsbetjent (Majeur), som havde opnaaet en betydelig Færdighed i at foretage disse nøjagtigt, omhyggeligt og skaansomt. Resultaterne førtes ind paa et trykt Skema med forskellige Rubriker til Udfyldning. Det andet Afsnit, en almindelig legemlig Undersøgelse samt en speciel psykologisk-psykiatrisk, foretoges af Lægen. Den legemlige Undersøgelse omfattede ikke alene Fangens Nervesystem, men alle hans Organer, og Laboratoriet var udstyret med Ret og Midler til om nødvendigt at faa Undersøgelsen kompletteret af en Specialundersøgelse (Øjen-, Øre-, Hudsygdomme, Lungelidelse, Kønssygdom etc.).

Den psykologiske bestod i, at Fangens Kundskaber og Evner blev undersøgt, i Almindelighed ret skematisk efter Regler, som den forannævnte Madame Tyssebaert har udarbejdet og tilpasset efter Rossolino's Skema (der undersøges paa Opfattelsesevne, Hukommelse, Associationer, Forstaaelse, Evne til at dømme og Tilpasningsevne ved Hjælp af simple men praktiske Prøver). Resultatet opføres paa en Kurve, som saa at sige udgør Fangens »psykologiske Profil«. Hertil knyttedes der en nærmere Undersøgelse af Fangens øvrige psykiske Forhold, eventuelle tidligere Sindssygdomme, Karakterejendommeligheder, Tilbøjeligheder, seksuelle Forhold etc., varieret efter de individuelle Forhold. Og endelig opføres ogsaa paa Skemaer almindelige Oplysninger om Fangens Familie, Arvelighedsforhold, om Fangen selv, Barndom, Skolegang, kriminelle Fortid, sociale Forhold, mentale Ligevægt og Opførsel, Flid og Evner i Fængslet. De Forhold, som Fangen ikke selv kan give tilstrækkelig Oplysning om, skaffes oplyst ved frivillige Undersøgere, der

aflagde Besøg i Hjemmene. Kort sagt, der gives ikke alene et »portrait parlé«, men om jeg saa maa sige, der optages en Inventarieliste over alt, hvad der vedrører Fangens indre og ydre Liv. Alt dette samles i et Dossier paa 21 Foliøsider, som ender med et Resumé, en kort Skildring af Personen og nogle Bemærkninger om særlige Forholdsregler, specielt Arbejde, Anbringelse i særlige Afdelinger, eller hvad nu Lægen ellers maatte mene vilde være til Gavn for Fangen. Dossieret følger Personen overalt, hvis han skifter fra en Straffeanstalt til en anden. I Fangens daglige Liv, om jeg saa maa sige, spiller Dossier'et den Rolle, at det er det Grundlag, hvorefter Fangen bedømmes og hans Forhold ordnes ved de Funktionærmøder, hvor Lægerne skal deltage. Men den endelige Afgørelse laa i Fængselsinspektørens Haand. Dossieret sendes tilbage til Centrallaboratoriet, naar Straffetiden er udløbet, og tages frem igen til fortsat Brug, hvis Fangen forser sig paany.

Paa Centrallaboratoriet bearbejdes saa det indsamlede Materiale, efterhaanden som forskellige Spørgsmaal paa-trænger sig til Afgørelse, og det er et ikke ringe Antal videnskabelige Arbejder, der er udgaaet derfra.

Endvidere holder Laboratoriets Læger Instruktionskursus for Fængslernes Embeds- og Tjenestemænd, og Uniformiteten i Laboratoriernes Arbejde vedligeholdes ved, at disses Læger jævnligt mødes fra hele Landet.

Jeg maa indrømme, at det var med en vis Skepsis, at jeg mødte i Laboratoriet, og navnlig gjaldt det alle de anthropologiske Maalinger, og jeg kunde derfor ikke lade være med at spørge Dr. V. om, hvad han selv mente, at der var opnaaet ved Laboratoriets Virksomhed. Om det specielle Tilfælde mente han, at den væsentligste øjeblikkelige Nytte laa deri, at den enkelte Forbryder blev bedre kendt, d. v. s. bedre forstaaet som normalt eller patologisk Objekt, derved fik en for hans Tilfælde mere afpasset Behandling og derved vel ogsaa fik en større Chance for ikke at falde tilbage.

Om Udbyttet af Laboratoriets Virksomhed i al Almin-

delighed, derunder ogsaa det anthropologiske Maalemateriale, svarede han meget nøgternt, at det kunde han intet nærmere sige om endnu. Han betragtede foreløbig stadig Laboratoriet som et Sted, hvor man indsamlede Materiale til at studere Aarsagerne til Kriminaliteten, søgte at naa til Bunds i dem, og dertil hørte ogsaa en saa omhyggelig legemlig Undersøgelse som mulig (anthropologiske Maalinger som Signaler paa Degeneration). Først naar det Resultat engang var naaet, kunde man i egentligste Forstaaende tænke paa at bekæmpe dem. Hans Assistenters derimod saa lysere paa det og mente allerede at kunne spore Laboratoriets Virksomhed i en aftagende Kriminalitet.

Den Skepsis, jeg som omtalt i Begyndelsen nærrede, svandt efterhaanden som jeg havde Lejlighed til at følge det daglige Arbejde. Undersøgelserne foregik i det store og hele meget omhyggeligt, omend der selvfølgelig af og til kom noget rutinemæssigt over dem. Men det var vel næsten nødvendigt for overhovedet at blive færdig med saadanne Masseundersøgelser, og det var paa den anden Side ikke mere, end at man følte sig overbevist om, at der i det store og hele ikke slap noget af Betydning igennem Nettet uden at blive observeret.

For Fangernes eget Vedkommende var den hele Undersøgelse aabenbart en naturlig Sag, blot et Led mere i alt det tvungne og reglements-mæssige, som de maa underkaste sig i ethvert Fængsel. Det var i hvert Fald ikke, og kunde heller ikke efter den jævne og selvfølgelig Maade, hvorpaa det foregik, være noget, som i nogen Maade gjorde dem interessante i deres egne Øjne — en Indvending man kunde tænke sig, eventuelt vilde blive fremsat.

De videnskabelige Arbejder, der er udgaaet fra Laboratoriet, er ikke saa faa i Tidens Løb, og man maa vel vente, at de engang vil blive samlet til en Helhedsfremstilling af Forbryderne i Belgien. Foreløbig er de noget spredte, hvad Indholdet angaar, men de er udarbejdet med megen Kritik, f. Eks. altid foretaget sammenlignelsesvis med et stort Ma-

teriale af normale. Ved en Kongres af Retslæger i Paris, som jeg deltog i, blev nogle ny Meddelelser dels om Intelligensundersøgelser (Madame Tyssebaert) og dels om et Fængsel for Epileptikere (og Hysterikere) af Prof. Ley da ogsaa modtaget med al mulig Honnør.

En passant maa bemærkes, at Belgien synes at være udmærket forsynet med Fængsler for abnorme Fanger, dem fik jeg imidlertid paa Grund af Trafikvanskeligheder ikke Tid til at se.

I den amerikanske Redegørelse, jeg før omtalte, ser man ikke meget til Arbejdsmetoderne, derimod berettes der om et meget stort og ikke uinteressant Materiale, som er bearbejdet. Her er Undersøgelserne af Forbryderne foretaget, medens deres Sag endnu var til Undersøgelse. Det kan muligt have medført, at man, saaledes som det synes at være Tilfældet, har været nødt til at gaa noget for summarisk til Værks, men den hurtigt voksende Brug af Laboratoriet er sikkert en anden og meget tilgivelig Aarsag og tillige et Vidnesbyrd om, at Institutionen har udfyldt et Savn.

Forholdene i Amerika synes imidlertid paa flere Punkter at være saa vidt forskellige fra de danske, at det ikke er paa sin Plads her at gaa nærmere ind paa Beretningen. To Forhold kunde i hvert Fald tyde derpaa, det ene er det, at Diagnosen: Ungdomssløvsind — dementia præcox — finder en forbavsende hyppig Anvendelse, og det andet — for at nævne noget særligt iøjnefaldende — er de relativt mange unge Mordere eller Drabsmænd, der omtales. Om dem foreligger der forøvrigt følgende Udtalelse: adskillige af vore Drengene, som har begaaet Mord (Drab), er enten blevet hængt eller har faaet Livstidsstraf. De fleste af disse Drengene er blevet undersøgt og »diagnostiseret« ved tidligere Arrestationer (o: før Mordet), og de har alle vist sig at være aandeligt defekte. De kunde let være blevet isoleret, og Drabet forebygget.« (D. v. s. hvis passende Anbringelse havde været mulig).

Jeg skal iøvrigt nøjes med at citere enkelte af de Konklusioner, som Forfatterne selv drager. De gaar i korte Træk ud paa, at Forbrydelse, aandelig Defekt og socio-patologisk Tilstand (d. v. s. Uegnhed til at deltage i det almindelige Liv) i Virkeligheden er Synonymer og svære økonomiske og sociale Byrder, som med statistisk Nøjagtighed foroges Aar for Aar, hvorfor ny Love og Institutioner efter videnskabelige Direktiver bør oprettes. Endvidere at alle »Retter« burde have psykopatologiske Laboratorier til deres Disposition. At Byerne ligeledes skulde have Laboratorier ved Skolerne, saaledes at de sociopatologiske Individuer derved i Tide kunde udskilles og sendes til Opdragelseskolonier, hvorved mange Forbrydelser kunde undgaas. At Universiteterne skulde paa-tage sig Uddannelse af Eksperter til at lede herhenhørende Arbejde, og at Læge- og juridiske studerende samt Sociologer ogsaa skulde undervises deri.

Som man vil have set af det foregaaende er den hele Bevægelse i sin Vorden, men jeg er tilbøjelig til at mene, at man kan tilføje, at den er godt begyndt, selv om man ikke kan fortsætte med et »halv fuldendt«.

Hvad Betydningen af en saadan Laboratorieundersøgelse for den enkelte Fange angaar, er mit Indtryk det, at den næppe kan vurderes højt nok ud fra den Betragtning, at man lettere kommer et Onde tillivs, jo bedre man kender det. Det er jo f. Eks. ikke usandsynligt, at en eller anden legemlig eller aandelig Lidelse kan nedsætte Personens Kapacitet saa meget, at han har vanskeligere ved at klare sig i Livet end ellers. Sygdomme kan med andre Ord være den lille Tue, som vælter hans maaske i Forvejen ikke vel afbalancerede Læs, og det er vigtigt, at de erkendes og behandles. Derimod har alle de mange Maalinger selvfølgelig forelobig ingen Betydning, eller i hvert Fald kun sjældent paa det nuværende Tidspunkt nogen Betydning for Fangens Behandling. Men det vilde være for kortsynet af den Grund at forkaste dem, saa meget mere som de aabenbart kan have

Betydning paa andre Omraader. Det synes nemlig, som om nogle af Laboratoriets Arbejder af denne Art har været anvendt til Hjælp for Rekruteringsraadene (Sessioner?) Arbejde under Krigen¹).

I mangt og meget er der selvfølgelig ingen principiel Forskel paa det Arbejde, Laboratoriet udfører vedrørende den enkelte Fange, og det Arbejde, der herhjemme gøres i Fængslerne (af Fængselsembedsmænd og Læger). Men det forekommer mig, at det i det store og hele er en Fordel, at det centraliseres, at det gøres med alle Fanger, og ligeledes at mange af de sociale Oplysninger (antecedentia, Familieforhold etc.) fremskaffes af psykiatrisk uddannede Læger enten direkte ved Udspørgen af Fangen eller ved Udsendelse af Undersøgere til Hjemme, Indkaldelse af Familien, fremfor at det sorterer under en mere eller mindre tilfældig eller i hvert Fald uskolet Kontormand.

Men iovrigt — hvorledes et saadant Laboratorium bør ordnes i Detailler, og om det hellere bør være ved Domstolene end i Fængslerne eller begge Steder, kan selvfølgelig diskuteres. Saa meget er dog utvivlsomt, at Fængselsdirektør Fussing har set rigtigt, naar han interesserede sig for, at den Bevægelse, disse Laboratorier repræsenterer, ikke skulde gaa upaaagtet hen, og at man bør overveje, om der ikke bør indføres noget lignende herhjemme. Alt hvad der kan bidrage til den moralske og sociale Genrejsning af Forbrydere og til videnskabelige Fremskridt paa dette Omraade, bør sikkert tages i Betragtning.

Og paa Skeptikerne herhjemme passer Verwaeck's Slutningsord lige saa godt som de gjorde det i hans Foredrag i Sorbonne: »Etes-vous certains d'avoir tout essayé pour guérir ces anormaux et pour reclasser ces récidivistes; avez-vous le sentiment d'être sans reproche à leur égard et d'avoir accompli tout votre devoir social?«

¹) For at udelukke degenererede Personer, som efter de gjorte Erfaringer var uskikkede til Fronttjeneste.